

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Villem Lapimaa, Maret Altnurme ja Virgo Saarmets
Otsuse tegemise aeg ja koht	13.05.2026, Tallinn
Haldusasja number	3-24-1969
Haldusasi	OÜ Center Services kaebus Transpordiameti 27.06.2024 otsuse tühistamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja OÜ Center Services, esindaja v.adv Vahur Kivistik Vastustaja Transpordiamet, esindaja Kristi Orumets
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 14.03.2025 otsus
Menetluse alus ringkonnakohtus	Transpordiameti apellatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kohtuistung 06.05.2026

RESOLUTSIOON

- Jätta Transpordiameti apellatsioonkaebus rahuldamata ning Tallinna Halduskohtu 14.03.2025 otsus muutmata.**
- Mõista Transpordiametilt OÜ Center Services (rg-k 10634415) kasuks välja 2300 eurot apellatsiooniastme menetluskulu katteks.**
- Jõustunud kohtuotsus avaldada tervikuna.**

Selgitused

Otsuse peale võib Riigikohtule esitada kassatsioonkaebuse 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavastegemisest arvates, s.o hiljemalt 12.06.2026 (HKMS § 212 lg 1).

Vastuseks kassatsioonkaebusele võib teine menetlusosaline esitada vastukassatsioonkaebuse 14 päeva jooksul kassatsioonkaebuse vastukassatsioonkaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates või ülejäänud kassatsioonitähtaja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva (HKMS § 215 lg 3).

Kui menetlusosaline soovib kassatsioonkaebuse esitamiseks saada menetlusabi, tuleb tal selleks esitada taotlus Riigikohtule. Menetlusabi taotluse esitamine ei peata menetlustähtaja kulgemist (HKMS § 116 lg 5) ning kassatsioonitähtaja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama kassatsioonkaebuse (HKMS § 116 lg 6)

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Transpordiamet ja OÜ Center Services sõlmisid 01.07.2022 halduslepingu sõidukite tehnonõuetele vastavuse kontrolli tegemiseks. Lepingu p 9.1 järgi kehtib see kuni 30.06.2028.
2. 03.04.2024 jõustus Tallinna Ringkonnakohtu 25.01.2024 otsus kriminaalasjas nr 1-19-9047, millega kaebaja ülevaatajad M. Stein ja A. Niinberg mõisteti süüdi altkäemaksu võtmises tehnoulevaatuse tegemisel.
3. 03.06.2024 teatisega peatas Transpordiamet M. Steinile väljastatud atesteerimistunnistuse. Samal päeval sulges amet M. Steini ja A. Niinbergi ligipääsu liiklusregistri infosüsteemile.
4. **Transpordiamet ütles 27.06.2024 otsusega nr 11.2-7/24/18145-1 üles kaebajaga sõlmitud halduslepingu alates 01.08.2024.**

Center Services OÜ pidi juba kohtumenetluse ajal teadma, et kahele tema ülevaatajale on esitatud kahtlustus. Süütegu pandi toime tööülesannete täitmisel tehnoulevaatuspunkti territooriumil. Ülevaatajatega töösuhet jätkates võttis kaebaja teadliku riski, et süüdimõistmise korral võib Transpordiamet halduslepingu erakorraliselt üles öelda. Kaebaja jätkas töösuhet M. Steiniga pärast seda, kui amet peatas tema atesteerimistunnistuse. Kaebaja ei reageerinud ka ülevaatajate kohta tehtud süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisele 03.04.2024. Seega lubas ta ülevaatajana tegutseda inimestel, kes ei vastanud enam liiklusseaduse (LS) § 74 lg 1¹ nõuetele. Transpordiamet ei saa leppida kaebaja tegevusetusega korruptsiooniohu kõrvaldamisel. Kaebaja kahjustab sellega kogu sektori mainet. Kaebaja pole suutnud tagada tehnoulevaatuse korraldamist vastavalt õigusaktidele. Seetõttu pole ta enam usaldusväärne.

Halduslepingu p 9.4.6 järgi loetakse lepingu oluliseks rikkumiseks seda, kui ülevaataja kohta on jõustunud haldusülesande täitmise ajal kohtuotsus, millega teda on karistatud ülevaatuse tegemise nõuete rikkumise eest lepingupoolega töösuhetes olemise ajal, ning lepingupool ei ole Transpordiameti hinnangul võtnud kasutusele piisavaid meetmeid riski kõrvaldamiseks. Lepingu p 7.2 järgi vastutab kaebaja rikkumise eest, mille ülevaataja paneb toime ülevaatuse tegemise ajal.

Kaebaja ei ole täitnud lepingu p-i 4.1 piisava hoolega. Vastustaja on tuvastanud kaheksal korral lepingu selle punkti rikkumise. Vastustaja on juhtinud sellele kaebaja tähelepanu ja hoiatanud teda lepingu erakorralise ülesütlemise eest juhul, kui ta haldusülesannet korrektselt ei täida. Kahel korral on vastustaja määranud kaebajale leppetrahvi ning ühel korral peatanud tema ülevaataja õigused. Need meetmed pole uusi rikkumisi ära hoidnud.

Kaebajal on olnud piisavalt võimalusi oma tööd parandada. Seega on õigustatud haldusleping erakorraliselt üles öelda. Kaebaja täidab haldusülesannet, mille eesmärk on tagada sõidukite liiklusele ohutu ning loodust hoidev tehnoseisund, samuti sõiduki registreerimistunnistuse andmete õigsus ning liiklusregistri andmete täpsustamine. Kaebaja esindab seejuures riiki ja Transpordiametit. Amet ei või aktsepteerida lepingupartnerina äriühingut, kes ei suuda tagada haldusülesannete kvaliteetset täitmist.

LS § 192 lg 1 p 3 järgi ei tohi tehnoulevaatust tegev äriühing oluliselt rikkuda temaga ülevaatuse tegemiseks sõlmitud halduslepingut. Lepingu järgi loetakse oluliseks rikkumiseks korduv puudus ülevaatuse läbiviimisel või kvaliteedis (p 9.4.3). Kaebaja rikkumised on kordunud. Rikkumised on olnud eri kaaluga. Seetõttu on amet rakendanud erinevaid meetmeid. Amet on kaebajat korduvalt teavitanud vajadusest teha ülevaatust senisest hoolsamalt ning vastavalt halduslepingule ja õigusaktidele.

Amet ei saa aktsepteerida seda, et kaebaja jätkab töösuhet süüdimõistatud ülevaatajatega. Amet arvestab süüdimõistva kohtuotsuse asjaolusid ja seda, et kaebaja ei teavitanud ametit nendest asjaoludest. Ka arvestab amet kaebaja varasemaid rikkumisi kogumis.

5. OÜ Center Services esitas Tallinna Halduskohtule **kaebuse** Transpordiameti 27.06.2024 otsuse tühistamiseks.

Kaebaja sai süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisest teada ameti teatisest 03.06.2024. Samal päeval algas M. Steinil ja A. Niinbergil puhkus. Sellest ajast alates ei ole nad kaebaja juures tehnöülevaatusi teinud. Kohus ei määranud neile LS § 74 lg-s 1¹ nimetatud lisakaristusi. Küll aga ei tohi nad tehnöülevaatajatena töötada LS § 74 lg 1¹ viimase lause kohaselt. Kui töötajad naasevad puhkuselt, otsustab kaebaja, kas lõpetada nendega töösuhe või pakkuda teist tööd, näiteks abitöölisena. Seega on väär vastustaja väide, et kaebaja teadlikult lubas ülevaatusi teha süüdimõistetud töötajatel.

Amet ei kuulunud kaebajat enne otsuse tegemist ära (haldusmenetluse seaduse (HMS) § 40 lg 1). Vastustaja ei selgitanud välja, kas kaebaja on talle etteheidetava LS § 192 lg 1 p-de 1 ja 3 rikkumise üldse toime pannud. Transpordiametil ei olnud alust anda haldusakti ilma kaebajat ära kuulamata (vt HMS § 40 lg 3). Kaebajat ära kuulamata ei saanud vastustaja teostada kaalutlusõigust vigadeta. Vaidlustatud otsus on kaalutlusvigadega ning ebaproportsionaalne (HMS § 54 ja § 56 lg-d 2 ja 3).

Põhiseaduse (PS) § 22 sätestab süütuse presumptsiooni. Kaebaja teadis, et tema töötajate üle toimub kriminaalmenetlus, kuid PS järgi ei tohi üksnes sel põhjusel töölepingut lõpetada. Kaebaja oleks rikkumise toime pannud üksnes juhul, kui ta poleks võtnud piisavaid meetmeid (halduslepingu p 9.4.6). Vastustaja pole selgitanud, milliste meetmete võtmata jätmist ta kaebajale ette heidab. Kui kaebajal oleks olnud pistmist oma töötajate toimepandud kuritegudega, oleks ka tema olnud kriminaalmenetluses kahtlustatav. Kaebajale aga ei esitatud kahtlustust ega süüdistust.

Lepingu ülesütlemine pole kooskõlas võlaõigusseaduse (VÕS) § 196 lg-ga 3. Amet ei võinud tugineda kaebajale varem tehtud järelepärimistele ja leppetrahvidele. Need haldusjärelevalve menetlused on lõppenud. Mõistlik aeg tugineda neile rikkumistele, eriti 2023. a-l toime pandud rikkumistele on möödunud. 26.04.2024 ja 07.05.2024 vastustes andis amet teada, et piirdub rikkumisele tähelepanu juhtimisega. Kaebaja jaoks on üllatuslik, et amet tugineb nüüd samadele rikkumistele lepingut lõpetades. See pole kooskõlas hea halduse tavaga.

Kaebaja ei ole halduslepingut oluliselt rikkunud. Olulist rikkumist LS § 192 lg 1 p 3 tähenduses tuleb sisustada VÕS § 116 lg 2, mitte halduslepingu p 9.4 põhjal. Vastustaja ei määranud kaebajale rikkumise lõpetamiseks mõistlikku tähtaega (vt VÕS § 196 lg 2 esimene lause). Kuna VÕS § 116 lg 2 p-des 2–4 nimetatud asjaolusid ei esine, ei võinud vastustaja lepingut üles öelda ilma lisatähtaega määramata. Ka halduslepingust ei nähtu, et vastustaja võiks olulise rikkumise korral lepingu üles öelda tähtaega määramata. See, et vastustaja viitas 18.12.2023 leppetrahvi nõudes võimalusele leping erakorraliselt üles öelda, ei ole käsitatav tähtaja andmisena VÕS § 196 lg 2 järgi.

Süüdimõistetud töötajad ei tee tehnöülevaatusi alates ajast, mil kaebaja sai teada, et neid süüdimõistev kohtuotsus on jõustunud. Kaebaja ei mõista, miks amet talle varem kohtuotsuse jõustumisest teada ei andnud. Vastustaja ütles lepingu üles pärast seda, kui rikkumine oli lõppenud. Otsus on eeltoodut arvestades ebaproportsionaalne. Amet pole põhjendanud, miks ta ei pea kaebajat usaldusväärseks. Kaebaja on olnud koostöövalmis ning vastutulelik. Kaebaja usaldusväärst ei mõjuta see, et tema töötajad panid toime kuriteo.

Kaebaja juhatuse liige kinnitab, et teavitas Maanteeametit kriminaalmenetlusest 2016. a kevadel telefoni teel. Amet ei pidanud vajalikuks kirjalikku teavitust selle kohta. 2017. a-l sõlmis Maanteeamet kaebajaga halduslepingu. Mingeid pretensioone ametil toona polnud. Kriminaalmenetlus ei olnud saladus. Ka Transpordiamet pidi olema sellest teadlik, kui sõlmis

01.07.2022 kaebajaga halduslepingu. Kaebaja jaoks on üllatuslik ameti väide, et ta ei teadnud kriminaalmenetlusest.

6. Transpordiamet palus jätta kaebus rahuldamata.

Haldusülesande võib lepinguga üle anda juhul, kui see ei kahjusta avalikke huve ega nende isikute õigusi, kelle suhtes haldusülesannet täidetakse (halduskoostöö seaduse (HKTS) § 5 lg 1 p-d 2 ja 3). HKTS § 12 lg 2 p-de 1 ja 5 järgi kinnitab isiku usaldusväärsus see, kui tal on nõutavate teadmiste ja oskustega töötajad ning ta ei ole rikkunud temaga sõlmitud halduslepinguid. HKTS § 11 lg 1 p 3 järgi võib halduslepingu ühepoolset lõpetada lepingus sätestatud alusel. Kaebaja pidi halduslepingut sõlmides endale asjakohased õigusnormid selgeks tegema. Seaduse nõuetele viitamine pole uus asjaolu, mille vastustaja oleks esile toonud alles kohtumenetluses.

Olulise rikkumise mõistet tuleb sisustada lepingu alusel. Lepingu järgi on olulisteks rikkumisteks korduv puudus ülevaatusel läbiviimisel (p 9.4.3) ja ülevaataja suhtes jõustunud süüdimõistev kohtuotsus (p 9.4.6).

OÜ Center Services ei andnud ametile teada, et tema ülevaatajate vastu on algatatud kriminaalasi, kuigi see on tema lepinguline kohustus (lepingu p 4.17). Viidates süütuse presumptsioonile möönab kaebaja, et teadis ülevaatajate kriminaalasjast. Kaebaja saanuks ka töölepingus näha ette töötaja kohustuse informeerida teda töösuhete seotud olulistest asjaoludest. Vastustaja ei saa kaebajale ette öelda iga sammu, mida ta tegema peaks. Ettevõtja peab ise valima sobivad meetmed, kuidas õigusakte järgida, tagada lepinguga võetud kohustuste täitmine ja reguleerida töökorraldust.

Ülevaatajad panid rikkumised toime kaebaja tehnoulevaatuspunkti territooriumil. Pole usutav, et kaebaja poleks teadnud, et politsei tegi seal menetlustoiminguid. Ka pole usutav, et politsei poleks kaebajat sellest teavitanud ega temalt sellega seoses selgitusi küsinud. Pole usutav, et kaebaja poleks kriminaalmenetluse tulemusest huvitatud olnud ega selle käiku jälginud.

Kaebaja ei saa oma tegevusetust vabandada väitega, et sai kohtuotsuse jõustumisest teada alles 03.06.2024. Kaebaja väitel algas ülevaatajatel sellest päevast puhkus. Tegelikult peatas Transpordiamet sellel päeval ülevaatajate atesteerimistunnistused ja ligipääsu liiklusregistrile. Pole usutav, et kaebaja otsustas ülevaatajate tegevust piirata täpselt samal päeval.

Kaebaja väide, et ta teavitas Maanteeametit kriminaalmenetlusest telefonitsi, pole kontrollitav. On ebatõenäoline, et niivõrd oluline info edastati telefoni teel, mitte taasesitamist võimaldavas vormis. Tõendamiskoormus lasub kaebajal. Vastustaja kontrollis enne otsuse tegemist oma infosüsteeme ning teavet infot töötajatelt, kes on ametis pikalt töötanud. Kaebaja väidetud telefonikõne kohta pole mingeid andmeid. Kaebaja ei saa tugineda aastate tagasele väidetavale telefonikõnele, kui informeerimiskohustus lasub temal ning ta ei ole olnud veendunud, et on teavitamiskohustuse lepingu kohaselt täitnud.

Lepingu p 7.2 järgi vastutab kaebaja ülevaatusel tegemisel toime pandud rikkumiste eest. Oluliste rikkumiste loetelu lepingus ei ole ammendav. Sõltuvalt asjaoludest võib oluliseks rikkumiseks, mis õigustab lepingu erakorralist ülesütlemist, lugeda ka muu asjaolu, mis seab lepingupartneri usaldusväärse kahtluse alla.

See, et haldusülesannet täitva isiku töötajatele esitatakse kriminaalmenetluses kahtlustus või süüdistus, tähendab, et ta ei ole enam usaldusväärne HKTS § 12 lg 2 tähenduses. Kaebaja tegevusest sõltub see, kas liiklusesse jõuavad ohutud sõidukid. Kaebaja ei nõua oma töötajatelt seaduse nõuete järgimist ega ole täitnud lepingujärgset kohustust ametit informeerida. Kaebaja pole teinud piisavalt, et tagada ettevõtte tegevuse vastavust õigusaktide nõuetele. Kaebaja on olnud teadlik kõigist endaga seotud menetlustest. Sellest hoolimata pole ta ettevõttesiseseid kontrollimeetmeid parandanud. Amet on andnud kaebajale selleks piisavalt aega.

Kaebaja on oma usaldusväärst teadlikult ohustanud, kui jätkas töösuhteid õigusakte rikkunud töötajatega. Kaebaja usaldust M. Steini vastu ei kõigutanud tema atesteerimistunnistuse peatamine 07.09.2023. Juhtkond on suhtunud rikkumistesse leebelt ja andestavalt. See annab töötajatele signaali, et rikkumised on lubatud. Seda ilmestavad ka ettevõttes korduvalt toime pandud rikkumised. Lisaks kaalub kaebaja ülevaatajatega töösuhte jätkamist ka pärast nende süüdimõistmist. Järelikult pole nad oma usaldusväärst kaebaja silmis endiselt kaotanud. Tehnoülevaatus sektori on kõrge korruptsiooniriski ja -tasemega. Korruptsiooni vastu võitlemine ei peaks olema üksnes vastustaja mure.

See, et osa menetlustest on lõppenud tähelepanu juhtimisega (hoiatus), ei tähenda, et rikkumist poleks toimunud ning seda ei saaks kogumis arvesse võtta. Kaebaja rikkus nõudeid seejuures korduvalt väikese ajavahemiku jooksul. See kinnitab kaebaja suutmatust tagada õiguskäulikas töökorraldus. Kõik rikkumised viitavad samale juhtimisprobleemile.

Amet ei nõustu sellega, et kaebaja rikkumised, kus sõidukite kontrollkaartidele ei kantud õigeid andmeid, on väheolulised. Sõidukil tuvastatud vea varjamise korral jäetakse viga parandamata. See võib mõjutada sõiduki tööd. Tagajärjeks võib olla liiklusõnnetus. Amet on kaebaja vastu isegi kaua leebelt olnud ja andnud korduvalt võimalusi töökorralduses esinevaid puudujääke parandada.

Enne lepingu ülesütlemit polnud vaja kaebajat ära kuulata. Kõigi otsuses viidatud rikkumiste raames oli kaebaja juba ära kuulatud. Ka on amet varasemates menetlustes juhtinud korduvalt kaebaja tähelepanu võimalusele, et rikkumiste tagajärjel öeldakse haldusleping üles. Lepingü ülesütlemitel lähtus amet eelnevates menetlustes kogutud faktidest ja jõustunud kohtuotsusest. Ära kuulamine poleks neid asjaolusid muutnud. Mõistlik ega põhjendatud poleks vaidlustatud otsus kehtetuks tunnistada ja pärast kaebaja ära kuulamist samasisuline otsus teha (HMS § 58). Kaebaja pole esile toonud ühtegi uut asjaolu, millest järeldada, et kaalutusõigust oleks pidanud teostama teisiti. Kaebaja tehnoulevaatajad on altkäemaksu võtmises süüdi mõistetud. Kaebaja töös esinevad korduvad rikkumised. Kaebaja ei teavitanud vastustajat oma töötajatele kahtlustuse ja süüdistuse esitamisest ning nende süüditunnistamisest. Selgelt on tegemist olulise lepingurikkumisega. Seda ei oleks saanud ära kuulamisega olematuks muuta. Kaebaja rikkumised ohustavad inimeste elu, tervist ja vara. Ohu realiseerumise korral kaasnevaid tagajärgi pole võimalik enam kuidagi heastada.

Kaebaja rikkumisi lisandub pidevalt. Ta ei suuda või ei soovi oma tööd õiguspäraselt korraldada. Kaebaja pole usaldusväärne ega suuda talle antud haldusülesannet täita.

Halduslepingu p 9.3 järgi võib halduslepingu erakorraliselt lõpetada päevapealt. Vastustaja andis kaebajale 34 päeva oma tegevuse lõpetamiseks. VÕS § 196 lg 2 esimeses lauses sätestatud tähtaja määramine pole vajalik VÕS § 116 lg 2 p-des 2–4 sätestatud juhtudel (VÕS § 196 lg 2 teine lause).

7. Tallinna Halduskohus rahuldab **14.03.2025 otsusega** kaebuse ja tühistas Transpordiameti 27.06.2024 otsuse nr 11.2-7/24/18145-1. Halduskohus mõistis Transpordiametilt kaebaja kasuks välja menetluskulud 4040 eurot.

LS § 192 lg 1 p 1 järgi peab sõiduki tehnonõuetele vastavust kontrolliv äriühing olema usaldusväärne. LS § 192 lg 1 p 3 järgi ei või tehnoulevaatus tegev äriühing olla oluliselt rikkunud temaga sõlmitud halduslepingut. Halduslepingu p-s 9.3 on sätestatud, et kui teostaja rikub oluliselt lepingut või õigusakte või jätab täitmata ameti tehtud ettekirjutuse või tasumata talle määratud leppetrahvi, võib amet lepingu erakorraliselt üles öelda. Lepingu p 9.4.3 järgi loetakse poolte kokkuleppel oluliseks rikkumiseks korduv puudus ülevaatus läbiviimisel või kvaliteedis. Vaidlustatud otsuse järgi on amet lepingu kehtivuse jooksul (s.o alates 01.07.2022) tuvastanud kaheksal korral lepingu p 4.1 rikkumise. Viidatud lepingupunktis on ette nähtud

teostaja kohustus teha ülevaatus vastavalt lepingu dokumentidele ja õigusaktidele. Lepingu p 9.4.6 järgi loetakse oluliseks rikkumiseks see, kui teostaja ülevaataja suhtes on jõustunud kohtuotsus, millega teda on karistatud ülevaatusse tegemise nõuete rikkumise eest, ning teostaja ei ole võtnud kasutusele piisavaid meetmeid riski kõrvaldamiseks. Vastustaja viitas ka lepingu p-le 7.2, mille järgi teostaja vastutab ülevaataja toime pandud rikkumise eest ülevaatusse tegemisel.

Vastustaja tõi vaidlustatud otsuses esile järgmised kaebaja rikkumised:

- a) 23.01.2023 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: ettevõtte ei märkinud ülevaatusse kontrollikaardile seisupiduri üldefektiivsuse näitustid;
- b) 01.08.2023 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: 02.02.2023 ei tehtud sõiduki 353BDY ülevaatusel kõiki kohustuslikke kontrollitoiminguid. Tuvastati ka puudus sõiduki ülevaatusse kontrollikaardil. Samad puudused esinesid sõidukile 23.02.2023 tehtud ülevaatusel;
- c) 02.08.2023 määras amet kaebajale leppetrahvi: videosalvestise järgi ületas sõiduki 555SCA kabiini katusele paigaldatud laternate arv lubatud. Külgedele paigaldatud laternad asusid lubatud kõrgemal;
- d) 13.09.2023 peatas amet M. Steini atesteerimistunnistuse 2 kuuks seoses ebakvaliteetselt tehtud tehnölevaatusetega;
- e) 13.09.2023 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: kõike nõutavat ei kontrollitud sõiduki 523AUF ülevaatusel 25.03.2023, sõiduki 351BBR ülevaatusel 05.04.2023, sõiduki 421AUZ ülevaatusel 06.04.2023 ja sõiduki 54ZSM ülevaatusel 21.04.2023;
- f) 18.12.2023 määras amet kaebajale leppetrahvi: kaebaja ei esitanud sõidukile 780XMV 26.07.2023 tehtud ülevaatusse kohta videosalvestist. Lubamatult kasutati pidurite mõõtmise tulemusi, mis olid tehtud enne ülevaatusse algust;
- g) 19.12.2023 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: kohapealsel kontrollil tuvastati, et ülevaatajal I. Sutovil oli probleeme sõiduki heitmete mõõtmisega kõrgetel pööretel. Seetõttu kandis ta kontrollikaardile väärtuse, mis ei vastanud mõõteseadme väljatrükile;
- h) 26.04.2024 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: sõiduki 38ZRS ülevaatusel 15.03.2024 ei tehtud kõiki nõutavaid kontrollitoiminguid;
- i) 07.05.2024 juhtis amet kaebaja tähelepanu rikkumisele: 12.01.2024 salvestise järgi oli sõiduki 30ZNN suunatulelaternate valgus vale, kuid seda ei kantud kontrollikaardile;
- j) 29.05.2024 sai amet teada, et kahe kaebaja ülevaataja kohta on jõustunud süüdimõistev kohtuotsus.

Vastustaja ei kuulanud kaebajat enne vaidlustatud otsuse tegemist ära. Selles pole põhjendatud, miks amet ei pidanud kaebaja ärakuulamist vajalikuks. Kohus ei nõustu, et praegusel juhul esines HMS § 40 lg 3 p-s 1 sätestatud olukord. Vastustaja pole ära näidanud, et aja jooksul, mis oleks kulunud haldusmenetluses kaebaja ärakuulamiseks, oleks võinud ilmnedä mingisugune oluline kahju või avalike huvide rikkumine. Vastustaja viide HMS § 40 lg 3 p-le 2 on ekslik. See erand on kohaldatav vaid menetluses, kus haldusorganil on olnud isikuga varem kontakt: viimane on esitanud avalduse, taotluse või andnud seletuse (vt Riigikohtu 03.05.2017 otsus asjas nr 3-3-1-80-16, p 18). Vaidlustatud otsusele eelnenud haldusmenetluses kaebajal sellist võimalust ei olnud. HMS § 40 lg 3 p 7 järgi võib menetlusosalise jätta ära kuulamata muudel seaduses sätestatud juhtudel. Vastustaja leiab, et see võimalus on sätestatud VÕS § 116 lg 2 p-des 2–4 koosmõjus VÕS § 196 lg-ga 2. Kohus vastustajaga ei nõustu. VÕS-i viidatud sätted ei reguleeri menetlusosalise ärakuulamist haldusmenetluses. Neist sätetest pole võimalik tuletada iseseisvat alust öelda haldusleping üles teist lepingupoolt eelnevalt ära kuulamata. Alust jätta

kaebaja ära kuulamata ei tulene ka sellest, et vastustaja sõnul oli tal usaldus kaebaja vastu lõplikult kadunud. Samuti sellest, et kaebaja oli saanud esitada seisukohti varasemates haldusmenetlustes. Lisaks eeltoodule tuleb arvestada, et vaidlustatud otsuse tegemiseks toimus uus haldusmenetlus. Kohaldada tuli teisi norme, kui eelnevates haldusmenetlustes, kus vastustaja kontrollis kaebaja tegevust. Kuigi osa nende normide kohaldamiseks kindlaks tehtavatest asjaoludest kattus varasemates menetlustes kontrollituga (lepingu p 4.1 rikkumised), tuli välja selgitada ka uusi asjaolusid ning kaaluda mõnevõrra erinevaid õiguseid ja huve. Näiteks ei ole üheski eelnevas menetluses selgitatud seda, kas kaebaja teavitas vastustajat oma ülevaatajate suhtes kriminaalmenetluse alustamisest. Samuti seda, kas kaebaja on võtnud piisavaid meetmeid ülevaatusel süütegude toimepanemise riski kõrvaldamiseks. Eeltoodu põhjal on vaidlustatud otsus ärakuulamise nõude rikkumise tõttu õigusvastane.

Vastustaja leiab, et otsust pole sellegipoolest põhjust tühistada, kuna rikkumine ei võinud mõjutada asja otsustamist (HMS § 58, riigivastutuse seaduse (RVastS) § 3 lg 3 p 1). HMS § 102 lg 1 järgi toimub halduslepingu lõpetamine tsiviilseadustes sätestatud korras, arvestades HMS-iga sätestatud erisusi. Sarnaselt halduslepingu p-ga 9.3 näeb VÕS § 116 lg 1 ette, et lepingust võib taganeda, kui teine lepingupool on oma kohustusi oluliselt rikkunud. Nõue, et tehnoülevaatus tegev äriühing ei tohi olla halduslepingut oluliselt rikkunud, tuleneb ka LS § 192 lg 1 p-st 3. Seda, millised rikkumised loetakse oluliseks, on lepingus täpsustatud. Nii lepingu kui ka VÕS-i sätted näevad vastustajale ette kaalutusõiguse, kas öelda leping oluliste rikkumiste tuvastamise korral üles. Ka sisaldavad vastustaja viidatud sätted määratlemata õigusmõisteid „usaldusväärne“ ning „piisavad meetmed“, mille sisustamisel on vastustajal märkimisväärne otsustusruum. Olukorras, kus vastustajal on otsustus- ja kaalumisruum, ei saa kohus üldjuhul olla veendunud, et ära kuulamata jätmine ei saanud otsust kuidagi mõjutada.

LS § 192 ei anna iseseisvat alust halduslepingut lõpetada. LS § 192 lg 3 näeb üksnes ette, et äriühinguga, kes sama paragrahvi lg-tes 1 ja 1¹ sätestatud nõudeid ei täida, lepingut ei sõlmita või ei pikendata. Äriühingu ebausaldusväärsus LS § 192 lg 1 tähenduses on aga kahtlemata asjaolu, mida vastustaja võib lepingu lõpetamise üle kaalutusõigust teostades arvestada. Oluline avalik huvi räägib selle kasuks, et sõidukite tehnoülevaatus kui avalik ülesanne oleks delegeeritud üksnes usaldusväärsele äriühingule, kes suudab oma tegevuse korraldada õigusaktidele vastavalt (vt ka HKTS § 12). Kohus nõustub vastustajaga, et otsuse p-s 1 toodud asjaolud annavad põhjust kahelda kaebaja usaldusväärssuses. Kaebaja eksib, leides, et ta ei oleks võinud enne süüdimõistva kohtuotsuse jõustumist võtta distsiplinaarkorras meetmeid altkäemaksu võtnud ülevaatajate suhtes. Töötaja tegu võib põhjustada tööandja usalduse kaotuse tema vastu ka juhul, kui teda kriminaalmenetluses lõpuks süüdi ei mõisteta. Süütuse presumpatsioon iseenesest ei takista tööandjal võimalike rikkumiste asjaolude väljaselgitamist, töötaja tegevuse kontrollimist ja tema suhtes asjakohaste meetmete võtmist. See võib hõlmata ka töölepingu erakorralist üleseütlemist (vt töölepingu seaduse § 88 lg 1 p 5). Iseküsimus on see, kas tööandjal õnnestub võimaliku rikkumise asjaolud distsiplinaarmenetluses piisaval määral välja selgitada. Kui kaebaja ei reageerinud võimalikest korruptsioonijuhtumitest teada saades asjakohaselt, annab see aluse kahelda tema usaldusväärssuses. Vastustaja on õigesti leidnud, et kaebaja usaldusväärssust vähendab ka see, et ta, olles teadlik kriminaalmenetluse toimumisest, ei võtnud meetmeid selleks, et menetluse tulemustest võimalikult kiiresti teada saada. Ta lubas pärast süüdimõistva otsuse jõustumist oma ülevaatuspunktis ülevaatajatena tegutseda inimestel, kes seda LS § 74 lg 1¹ viimase lause järgi poleks tohtinud teha.

Korduvate rikkumiste esinemise korral lepingu ülesütlemise võimaluse kohta (lepingu p 9.4.3) selgitab kohus järgmist. Tegum ei pea olema jätkuvate või sarnaste rikkumistega. Piisab sellest, et korduvalt on tuvastatud puudusi ülevaatuses tegemisel. Ameti kindlaks tehtud (jätkuva) puuduse kõrvaldamise ettekirjutuse täitmata jätmine on lepingu p 9.3 järgi iseseisev alus leping üles öelda. See, kuidas lepingupartner reageeris tähelepanu juhtimistele ja kas ta tegi ametiga

koostööd, on üheks asjaoluks, mida korduvatele rikkumistele tuginemise korral lepingu lõpetamisel hinnata. Lepingu lõpetamine on õigustatud muu hulgas juhul, kui puudusi on tuvastatud järjepidevalt ja äriühingu töö kvaliteet ei näita paranemise märke. Vajadus teha lepingupartneri töö üle pidevalt kontrolli põhjustab ametile halduskoormust. Seetõttu võib olla põhjendatud lõpetada koostöö järjepidevalt lepingut rikkuva partneriga ka juhul, kui puudused on tähelepanu juhtimise järel kõrvaldatud. Kohus ei nõustu kaebajaga, et vastustaja arvestatud rikkumised jäid praegusel juhul liiga kaugesse minevikku. Vastustaja arvestas puudujääke, mis olid ilmnunud lepingu kehtivusaja jooksul, s.o otsuse tegemisele eelnenud paariaastase ajavahemiku sees. Tegu ei ole sedavõrd pika perioodiga, et varasemad rikkumised oleksid kaotanud kaebaja tegutsemismustri hindamisel tähenduse. Ameti viidatud puudused ilmnesisid järjepidevalt kuni lepingu ülesütlemisele vahetult eelnenud kuudeni välja.

Punktile 9.4.6 tuginedes on vastustaja jätnud vaidlustatud otsuses selgitamata, millist riski ta silmas peab ja miks ta leiab, et kaebaja pole võtnud piisavalt meetmeid selle kõrvaldamiseks. Otsuse põhjendustes on vastustaja esile toonud üksnes selle, et jättes ülevaatajatega töösuhte lõpetamata, võttis kaebaja riski, et ülevaatajate süüdimõistmise korral ütleb amet lepingu üles. Lepingu ülesütlemise risk ei ole kohtu hinnangul selline risk, mida on silmas peetud lepingu p-s 9.4.6. Lepingu sõnastus jätab lahtiseks, kas mõeldud on realiseerunud riski, et ülevaatuses raames pannakse toime süütegu, või riski, et süütegude toimepanemine jätkub. Kohtu hinnangul on mõlemad tõlgendused asjakohased ja need võib lugeda lepingu eesmärgiga hõlmatuks. Kui kaebaja on omalt poolt teinud kõik, et süütegu vältida, kuid tegu on siiski toime pandud, ei pruugi olla alust lepingut üles öelda. Seda olenemata lepingu p-s 7.2 sätestatust, mille järgi teostaja vastutab oma ülevaatajate toimepandud rikkumiste eest. See säte ei tee olematuks lepingu p-st 9.4.6 tulenevat kohustust hinnata teostaja võetud meetmeid, samuti HMS § 3 lg-st 2 tulenevat proportsionaalsuse põhimõtet. Ainuüksi sellest, et kriminaalmenetlust ei alustatud kaebaja kui juriidilise isiku vastu, ei saa järeldada, et kaebaja tegi omalt poolt kõik võimaliku süütegude ärahoidmiseks. Kaebaja tegevus võis olla lepingu tähenduses ebapiisav ka juhul, kui see tema kriminaalvastutusele võtmiseks alust ei andnud.

Lepingu p-le 4.17 ja sellest tuleneva teavitamiskohustuse rikkumisele vastustaja vaidlustatud otsuses ei viidanud. Sellele on vastustaja asunud rõhuma alles kohtumenetluses. Otsuses on märgitud „Transpordiamet ei saa aktsepteerida OÜ Center Services poolt töösuhte jätkamist süüdimõistva kohtuotsuse saanud tehnoulevaatajatega, arvestades seejuures kohtuotsuse asjaolusid ja nendest Transpordiameti mitteteavitamist ning eelloetletud Teostaja poolt toimepandud rikkumisi kogumis“. Kaebajal on õigus selles, et on vaieldav, kas ta täitis teavitamiskohustust või mitte. Lepingust ei tulene, et teavitus peaks olema tehtud kirjalikus või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis (vrd nt lepingu p 4.8, milles on sätestatud nõue teavitada ametit kirjalikult ülevaatajaga töösuhte lõpetamisest). Seega võis teavitamine toimuda ka suulises vormis. Ei saa välistada, et 2016. a-l näiteks telefoni teel tehtud teavitamine oli vastustaja ametnikel 2024. a-ks ununenud. Kaebajal peab juhul, kui vastustaja tugineb teavitamiskohustuse rikkumisele, olema võimalus esitada oma selgitused ning tõendid, mida vastustajal tuleb otsust tehes muude tõenditega kogumis hinnata (vt kaebaja juhatuse liikme ütlused).

Kohtumenetluses on pooled eri meelt ka selles, kas vastustaja pidi VÕS § 196 lg-st 2 tulenevalt andma kaebajale tähtaja kõrvaldada lepingulise kohustuse rikkumine. Kohus leiab, et see norm ei ole korduvatele (kuid mitte jätkuvatele) rikkumistele tuginemise korral asjakohane. Poolte sõlmitud leping annab vastustajale õiguse korduvate rikkumiste esinemise korral leping üles öelda. Seejuures peab küll tegu olema proportsionaalse ning põhjendatud otsusega, kuid n-ö katseaja andmine pole tingimata nõutav. Liiasi on vastustaja hoiatanud kaebajat võimaluse eest, et ütleb rikkumiste jätkumise korral lepingu üles (vt 18.12.2023 leppetrahvi määramise otsus).

VÕS § 196 lg 2 võib olla asjakohane olukorras, kus vastustaja heidab kaebajale ette piisavate meetmete võtmata jätmist lepingu p 9.4.6 alusel. Seda eeskätt juhul, kui vastustaja leiab, et kaebaja pole võtnud piisavaid meetmeid uute süütegude toimepanemise riski vähendamiseks. Sellisel juhul on tegu jätkuva rikkumisega, mille kõrvaldamiseks võib olla asjakohane anda lepingupartnerile lisaaega. Kui vastustaja leiab, et tähtaja andmine pole nõutav VÕS § 116 lg 2 p-dest 2–4 tulenevalt, tuleb seda otsuses põhjendada.

Kõike eeltoodut kokku võttes leiab kohus, et on tõenäoline, et kaebaja ärakuulamine ei oleks menetluse lõpptulemust muutnud. Leping ülesütlemiseks võib anda piisava aluse juba see, et kaebaja tegevuses on tuvastatud korduvad puudujäägid ning kaebaja on kaotanud vastustaja silmis oma usaldusväarsuse. Vastustaja on siiski tuginenud ka sellistele alustele ja asjaoludele, mille puhul esineb ebaselgust. Seetõttu ei saa välistada, et kaebaja selgitused oleks võinud vastustaja järeldusi mõjutada, arvestades ka seda, et vastustaja otsuses esitatud põhjendused pole mitme viidatud sätte kohaldamiseks piisavad. Ka kogumisse arvestatud rikkumiste kohta on kaebaja esitanud varasemates haldusmenetlustes selgitusi ja vastuväiteid. Kui vastustaja tugineb lepingu erakorralisel ülesütlemisel samadele rikkumistele, pidi kaebajal olema võimalus esitada oma seisukoht ka praeguses menetluses. Samuti on korduvatele rikkumistele tuginemise korral olulised kaebaja selgitused selle kohta, kuidas ta on reageerinud tuvastatud puudujääkidele ning mida teinud ülevaatuspunkti töö senisest paremaks korraldamiseks. Seega pole kohtul praegusel juhul võimalik veenduda, et kaebaja ärakuulamine poleks vaidlustatud otsust kuidagi mõjutada saanud. Sellest, et amet teeks kaebaja ärakuulamise järel tõenäoliselt samasuguse otsuse, HMS § 58 ja RVastS § 3 lg 3 p 1 kohaldamiseks ei piisa. Lisaks ei ole põhjendatud soodustada kohtupraktikaga seda, et haldusakti adressaat peab oma vastuväidete esitamiseks ning neile põhjendatud vastuse saamiseks pöörduma kohtusse ning kandma selleks kulutusi.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD APELLATSIOONIMENETLUSES

8. Transpordiamet palub **apellatsioonkaebuses** tühistada halduskohtu 14.03.2025 otsus ja teha uus otsus, millega jätta kaebus rahuldamata.

Kaebajal oli võimalus esitada vastuväiteid Transpordiameti etteheidete kohta kõikides tema suhtes toimunud menetlustes. Ainsaks uueks asjaoluks, mille kohta kaebajat ära ei kuulatud, oli ülevaatajate kohtuotsusest teavitamise kohustuse mittetäitmine. Aga seda fakti ei oleks kaebaja saanud täiendavate selgitustega enam muuta. Alused haldusleping üles öelda olid olemas. Menetlusviga ei peaks tooma kaasa haldusakti tühistamist, kui see ei võinud mõjutada asja otsustamist. Halduskohus on otsuse p-s 29 möönnud, et on tõenäoline, et kaebaja ärakuulamine ei oleks menetluse lõpptulemust muutnud. Kaebuse rahuldamine on vastuolus halduskohtu enda tuvastatud asjaoludega, seega on kohus toiminud vastuoluliselt.

Transpordiamet on pidanud kaebaja suhtes menetlusi algatama, mis on lõppenud nii leppetrahvi määramise kui ka tähelepanujuhtimisega. Sellest järeldub, et isegi kui kaebaja võttis meetmeid, vältimaks rikkumiste toimepanemist, siis ei olnud need piisavalt efektiivsed. Kuna kaebaja jätkas rikkumiste toimepanemist, ei ole kaebaja lubadused enam usutavad.

Avalike huvidega on vastuolus delegeerida ülevaatuste teostamist tehnoulevaatuspunktile, kus ei järgita seadusi ega soovita teha Transpordiametiga koostööd. Haldusakt sisaldab kaalutlusi, millest vastustaja lähtus. Vastustaja on toonud välja kaebaja rikkumised. Kaebaja ei ole esile toonud asjaolusid, mis annaksid alust kahelda lepingu ülesütlemise põhjendatuses.

9. OÜ Center Services palub jätta appellatsioonkaebus rahuldamata ja halduskohtu otsuse jõusse, vajadusel täiendades või korrigeerides halduskohtu otsuse motiive.

Pooled vaidlevad asjaolu üle, kas kaebaja poolseks halduslepingu rikkumiseks saab lugeda asjaolu, et kaebaja töötaja mõisteti süüdi korruptsioonikuriteos. Samuti leiab Transpordiamet, et kaebaja pidanuks töötajad vallandama kohe pärast kahtlustuse esitamist. Lisaks vaidlevad pooled selle üle, millal saab meetmeid lugeda ebapiisavaks.

Kaebaja ei saa vastutada oma töötajate toimepandud kuritegude eest. Kaebaja saab vastutada halduslepingu rikkumise eest juhul, kui kaebaja võetud meetmed korruptsiooni ennetamiseks on ebapiisavad. Kaebaja ei saa tagada, et tema töötaja ei paneks toime korruptsioonikuritegu (VÕS § 108 lg 2 p 1). Halduslepingu p-s 7.2 sätestatu, mille järgi teostaja vastutab oma ülevaatajate toimepandud rikkumiste eest, ei tee olematuks p-st 9.4.6 tulenevat kohustust hinnata teostaja võetud meetmeid, samuti proportsionaalsuse põhimõtet. Kuritegu, milles kaebaja praeguseks endised töötajad süüdi mõisteti, pandi toime 2016. a-l. Asjaolu, et kaebaja juhatuse liige teavitas tollal vastustajat toimunud läbiotsimisest ning töötajate kahtlustatavana kinnipidamisest telefonitsi, pole ümber lükatud. Mingeid hilisemaid korruptsioonijuhtumeid pole kaebaja äriühingus esinenud. Vastustaja ei põhjendanud, miks kaamerad ei mängi mingit rolli ning miks kaamerateist ei piisa. Samuti ei ole vastustaja põhjendanud, milliste meetmete võtmata jätmist ta kaebajale ette heidab ja milles seisneb võetud meetmete ebapiisavus. Kaebaja on enda hinnangul võtnud piisavaid meetmeid korruptsiooniriskide haldamiseks. Kaebaja ei saanud teavitada Transpordiametit kriminaalasjas otsuse jõustumisest, sest kaebajale ei jõudnud see teave õigel ajal.

Halduskohus on õigesti põhjendanud, miks võinuks ära kuulamisel kaebaja esitatud selgitused muuta lõpptulemust. Ära kuulamisel saanuks kaebaja Transpordiametit teavitada mh sellest, et kaebaja juhatuse liige informeeris vastustajat kriminaalasjast telefonitsi. Kaebaja oleks saanud selgitada korruptsiooniriskide vähendamise meetmeid – täiendavalt paigaldatud kaamerad, regulaarsed koosolekud, töötajatele korduvalt rõhutatud nulltolerants korruptsiooni suhtes, ülevaatajate kokkupuute välistamine kliendi tasutava rahaga jne.

Kaebaja ei nõustu, et halduslepingut on võimalik üles öelda varasematele puudujääkidele tuginedes, mille kaebaja on kõrvaldanud. Transpordiameti veebilehe kohaselt ei käsita amet tähelepanujuhtimisi liiklusseaduses sätestatud tehnonõuetele vastavuse kontrolli lepingunõuete rikkumisena. Kaebajale on tehtud kokku kuus ettekirjutust ja leppetrahvi. Transpordiamet ei ole samas lõpetanud lepinguid ettevõtjatega, kellele on tehtud märksa rohkem ettekirjutusi ja leppetrahve. Puudusi tuleb halduslepingute täitjatel ette, neid kõrvaldatakse jooksvalt (VÕS § 108 lg-d 2, 3 ja 6 ning § 107) ning kaebajale ette heidetud rikkumiste näol ei ole tegemist millegi enneolematuga või sellisega, mille alusel amet praktikas halduslepinguid lõpetaks. Juhul kui vastustaja peab selle alusel ebausaldusväärseks üksnes kaebajat, siis rikub ta võrdse kohtlemise põhimõtet. See, et kaebaja ei teavitanud ametit kohtuotsuse jõustumisest (millest ta polnud teadlik), ei saa olla sellise kaaluga, et tingiks kaebaja täielikult ebausaldusväärseks muutumise.

Kaebaja ei nõustu halduskohtuga ka selles, et ta saanuks võtta ülevaatajate suhtes meetmeid distsiplinaarkorras. Ülevaatajad töötasid töölepinguga, nad eitasid kuriteo toimepanemist ning kaebajal puudusid vastupidise kohta tõendid. Sisejuurdaluse korraldamine ning ülevaatajate vallandamine oleks olnud realistlik ja põhjendatud juhul, kui kaebajal oleks võimalik koguda tõendeid kuriteo kohta. Selliste tõendite puudumisel oli ainuvõimalik lähtuda põhiseaduslikust süütuse presumptsioonist. Lisaks, amet oleks saanud ise ülevaatajate atesteerimistunnistused peatada ja seeläbi isikud tehnoulevaataustelt kõrvaldada. Kriminaalmenetluses saanuks prokurör taotleda ülevaataja ametist kõrvaldamist. Transpordiamet ega prokuratuur seda ei teinud, mistõttu on kummastav teha selles osas etteheiteid kaebajale.

Kaebaja jääb halduskohtus esitatud seisukohtade juurde. Vastustaja on kohtumenetluse käigus asunud muutma ja täiendama oma motiive, jättes tähelepanuta, et kohus kontrollib haldusakti selle andmise seisuga. Ka kohtumenetluses ameti esitatud kaalutlused on vigadega.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

10. Ringkonnakohus leiab, et halduskohtu otsus on seaduslik ja põhjendatud ning vastustaja väited ei anna alust seda tühistada. Ringkonnakohus nõustub halduskohtu põhjendustega ega korda neid täies mahus (HKMS § 201 lg 4).

11. Ekslik on vastustaja seisukoht, et kuna kaebaja on saanud esitada oma selgitused varem toimunud menetlustes, mis lõppesid leppetrahvi ja tähelepanujuhtimistega, siis polnud vajalik kaebajat enam ära kuulata. Õige on see, et kaebaja on tähelepanujuhtimiste ja leppetrahvide menetlustes saanud esitada vastuväiteid ja selgitusi 15 tehnoülevaatusse nõuete rikkumise kohta. Kuid halduslepingu ülesütlemise kaalumise korral peab kaebajal olema võimalik anda oma selgitused mitte selle kohta, kas Transpordiameti ette heidetavad rikkumised on toime pandud, vaid selle kohta, kas rikkumised on nende kogumis olemuselt ja raskuselt sellised, et annavad aluse haldusleping üles öelda.

12. Halduslepingu p 9.4.6 kohaselt on pooled kokku leppinud, et oluliseks lepingu rikkumiseks loetakse muu hulgas seda, kui *Teostaja ülevaataja suhtes on jõustunud kohtuotsus haldusülesande täitmise ajal, millega on teda karistatud Teostajaga töösuhtes olemise ajal ülevaatusse teostamise nõuete rikkumise eest ning Teostaja ei ole võtnud kasutusele piisavaid meetmeid riski kõrvaldamiseks*. Ringkonnakohtu arvates on ekslik Transpordiameti seisukoht, et ülevaatajate süüdimõistmine altkäemaksu võtmise eest näitab iseenesest, et kaebaja polnud võtnud kasutusele piisavaid meetmeid riski kõrvaldamiseks. Juhul kui see oleks nii, puudunuks vajadus lisada halduslepingu p-i 9.4.6 lauseosa ning *Teostaja ei ole võtnud kasutusele piisavaid meetmeid riski kõrvaldamiseks*. See tingimus tähendab, et kaebajal pidi olema võimalik mingil viisil vältida ja ennetada ülevaataja poolt rikkumise toimepanemist, kuid ta jättis selle vähemalt hooletusest tegemata. See eeldab hinnangu andmist, kas haldusülesande täitja oli loonud piisavalt tõhusalt toimiva süsteemi, mis tulemuslikult ennetab ülevaatajate poolt võimalike ametialaste kuritegude toimepanemist. Tuleb nentida, et vastustaja haldusaktis puudub mistahes analüüs selle kohta. Kuna vastustaja ei kuulanud kaebajat ära, ei saanud kaebaja võimalust esitada selgitusi ja tõendeid selle kohta, mida ta oli enne kuritegude toimepanemist teinud nende vältimiseks. Õige ja kooskõlas halduslepingu eesmärgi ja mõttega on halduskohtu seisukoht, et ka pärast kuriteokahtluse ilmnemist peab haldusülesande täitja võtma täiendavaid meetmeid edasiste kuritegude toimepanemise ennetamiseks. Kaebajat ei kuulatud ka selles osas ära.

13. Halduslepingu ülesütlemisel tugines amet kogumis nii tehnoülevaatusse nõuete mitmetele rikkumistele kui ka sellele, et kaebaja lubas ülevaatajatel jätkata haldusülesande täitmist pärast altkäemaksu võtmises kahtlustuse saamist ning ka pärast nende süüdimõistmise jõustumist, mis muutis kaebaja vastustaja silmis ebausaldusväärseks. Asjaolude kogumi kohta polnud kaebajat ära kuulatud. Nende asjaolude kohta kaebaja ärakuulamine andnuks vastustajale teavet, mis võimaldanuks täpsemalt hinnata kaebaja hoolsuskohustuse täitmist, mis on oluline isiku usaldusväärseuse kohta hinnangu andmiseks. Kaebajale tuli anda võimalus selgitada, miks ta lubas jätkata ülevaatajatel tehnoülevaatusse tegemist ka pärast 03.04.2024 ning vastustajal tulnuks hinnata kaebaja vastuväiteid, mida viimane eeldatavasti soovinuks esitada, mh seda, et kaebaja sai süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisest teada hilinemisega.

14. Halduskohus leidis õigesti, et kahtlustusest teavitamata jätmisele on TRAM hakanud tuginema alles kohtumenetluses. Vastustaja otsuses ei ole kaebajale ette heidetud, et ta jättis vastustaja teavitamata sellest, et ülevaatajatele on esitatud kahtlustus. Vastustaja otsuse viimases lõigus heidetakse ette, et vastustajat ei teavitatud „kohtuotsuse asjaoludest“, s.o silmas peeti 03.04.2024 jõustunud kohtuotsust. Alates kohtuotsuse jõustumisest muutus ülevaatajate lubamine tehnoülevaatusse tegemisele LS § 74 lg 1¹ kolmanda lause järgi otsesõnu keelatuks. Ringkonnakohus leiab, et 2016. a-l kahtlustusest teavitamata jätmine ei saa olla asjakohane

etteheide, kuna leping on sõlmitud 01.07.2022 ja kaebaja ei saanud lepingu p-i 4.17 juba 2016. a-l rikkuda.

15. Halduskohtu otsuse põhjendused ei ole vastuolulised. Kohus leidis ühelt poolt, et vastustaja on tuvastanud kaebaja tegevuses olulisi korduvaid rikkumisi ja kaotanud seetõttu usalduse kaebaja vastu, mistõttu on tõenäoline, et kaebaja ärakuulamine ei oleks menetluse lõpptulemust muutnud. Teisalt tõi kohus põhjendatult välja, et vastustaja on lepingu ülesütlemist põhistanud mitte üksnes kaebaja korduvate rikkumistega, vaid asjaolude kogumiga. Kuna vastustaja on tuginenud ka sellistele alustele ja asjaoludele, mille puhul esineb ebaselgust ja osad asjaolud eraldi võetuna ei anna alust lepingut üles öelda, ei saanud halduskohus siiski olla veendunud, et ärakuulamise tulemusel poleks selgunud asjaolusid, mis võinuks muuta vastustaja järeldusi. HMS § 58 ja RVastS § 3 lg 3 p 1 kohaldamiseks peab kohus olema veendunud, et viga ei mõjutanud lõpptulemust. Ulatusliku kaalutlusõiguse alusel tehtava otsuse puhul pole üldjuhul võimalik veenvalt otsustada, et vaatamata isiku ära kuulamata jätmisele on haldusmenetluse tulemusena antud haldusakt sisuliselt õiguspärane. Tulenevalt HKMS § 158 lg-test 2 ja 3 hindab kohus sellise haldusakti õiguspärasust haldusakti andmise seisuga, ega saa olulises osas tugineda hiljem kohtumenetluses haldusorgani tagantjärele esitatud täiendavatele kaalutlustele.

16. Transpordiamet ei ole oma vaidlustatud otsuses tuginenud HMS § 102 lg-le 2, millele on vastustaja viidanud esimese astme kohtu menetluses. Tegemist on halduslepingu ülesütlemise erandliku alusega, mille kohaldamise eeldused peavad olema välja toodud haldusaktis.

17. Ringkonnakohus peab vajalikuks märkida veel järgmist. Esineb oluline avalik huvi, et riigi haldusülesande täitmine oleks usaldatud üksnes sellisele eraisikule, kes suudab oma tegevuse korraldada haldusorganile vääriliselt. See tähendab ka piisavate organisatsiooniliste meetmete võtmist selleks, et korruptsioon oleks tõhusalt ennetatud ja korruptsioonikahtluse korral sellele kohaselt reageeritud. Kaebaja pädevuses on otsustada, millistel tingimustel ta sõlmib ja lõpetab oma ülevaatajatega töölepingud. Haldusülesande täitja peab korraldama oma lepingulised suhted ja tegema nende raames kohaseid otsuseid nõnda, et tõsise korruptsioonikahtluse korral (nt ülevaatajale esitatakse süüdistus) oleks tagatud, et ülevaataja ei täidaks kuni kriminaalasja tulemuste selgumiseni riigi delegeeritud haldusülesannet. Esiteks on tal võimalik tööleping erakorraliselt üles öelda TLS § 88 lg 1 p-de 5 ja 6 alusel, kui ta leiab, et töötaja on rikkunud töösuhtest tulenevaid kohustusi, ning seda ei välista ka süütuse presumptsioon. Kui ei õnnestu koguda tõendeid töölepingu rikkumise kohta (nt töötajalt, kriminaalasja menetlejalt, muudest allikatest), kuid rikkumise kahtlus on piisavalt suur, on tal võimalik töötajaga kokku leppida töölepingu lõpetamises või muutmises (muuta ajutiselt tööülesandeid). Kaebaja pidi arvestama riskiga, et kui jõustub töötajat süüdimõistev kohtuotsus ning vastustaja peaks tuvastama, et kaebaja ei olnud võtnud piisavaid meetmeid töötaja poolt kuriteo toimepanemist võimaldanud riski kõrvaldamiseks, annab see ametile aluse haldusleping erakorraliselt üles öelda (lepingu p-d 9.3 ja 9.4.6). Järelikult oli ülevaatajate tehnoulevaatuste tegemiselt kõrvaldamata jätmine kaebaja äririskiks, mille puhul ta ei saa esitada pelgalt süütuse presumptsioonile tuginevat vastuväidet.

18. Eeltoodu põhjal jääb apellatsioonkaebus rahuldamata ja halduskohtu otsus muutmata.

19. Menetluskulud kannab pool, kelle kahjuks tehakse kohtuotsus (HKMS § 108 lg 1). Menetluskulude vastaspoolelt väljamõistmise eelduseks on menetluskulude nimekirja ja kuludokumentide esitamine (HKMS § 109 lg 1). Kaebaja esitas 06.05.2026 menetluskulude nimekirja, milles taotleb mõista vastustajalt välja 2300 eurot apellatsiooniastmes kantud esindajakulu (käibemaksuta). Taotlusele on lisatud asjaomased arved ja tööaruanded. Kulud on vajalikud ja põhjendatud ning tuleb vastustajalt kaebaja kasuks välja mõista.

(allkirjastatud digitaalselt)